

taneitásban alapszik, s a képzelet világának, a nyelv alkotóerejének és az aktív testnek a felszabadítására törekszik.

A színház vágyak vagy gondolatok művészi formába öntése a színpad és a nyilvános bemutatás által előírt technikák segítségével – jelmez, világítás, maszkok, smink, színpadra alkalmazott tér, párbeszéd, testjáték, hang stb. Ezek az alkotó és a néző közti megegyezések szerint zajlanak. A színház a nagy kosztümös játék, egy olyan játék, amelyben a színész és a néző tudatában vannak annak, hogy mi az igaz, s mi az illúzió...

– *Mik a jövőre vonatkozó terveid?*

– Márciusra érdekes megbízást kaptam: egy színházi műhelyt vezet majd Nápolytól délre Richard Fowler, Barba régi kanadai munkatársa, akinek nagyra becsülöm a színészképzésben kifejtett tevékenységét. A kurzus címe: *Fiktív valóság – a fizikális és vokális működés megteremtése az előadáshoz...* Megfigyelőként veszek részt a kurzuson, s mint egy antropológus jegyzem majd le a módszer működését színeszpedagógiai szempontból. Nagyon szerencsés embernek tekintem magam, hogy ezt a megbízást kaptam.

Utána két-három hétig utazgatni szeretnék a volt szocialista országokban: nem nagyon ismerem a világ-
nak azt a részét.

– *Köszönöm a beszélgetést, s jó munkát kívánok. Viszontlátásra Magyarországon!*

„...ismerniük kellene egymást és egymás munkáit...”

Takács Gábor riportja Rudolfné Galamb Évával

– *Megfigyeltem egy apróságot: amikor szóba kerülnek a „nagy öregek”, Éva néni mindig azt érezteti, hogy nem vele kell riportot készíteni, nem róla kell beszélni. Miért van ez? Védekezésről, szerénységről, félelelről vagy valami másról van szó?*

– Nálam ez természetes megnyilvánulás, tudni illik én úgy gondolom, hogy Ügy van, meg Gyerek van. Álszent dolog lenne, ha azt mondanám, hogy titokban akarom tartani azt a negyven évi tapasztalatot, ami bennem van – dehogya! Át szeretném adni!

– *Hogyan kezdődött Éva néninél ez az egész, a drámával való pedagógia?*

– Nézd, azt hiszem, hogy a pedagógus nem lesz, hanem születik. Mi, akik rájöttünk arra ebben az országban, hogy a dögunalom, a sablon életveszélyes a gyerekekre, pedagógusra nézve egyaránt, kitaláltunk olyan dolgokat, ami mindenképpen a színjátszással, a versmondással és a játékkal volt összhangban.

– *Ez azt jelenti, hogy a pedagógiai gyakorlatból nőtt ki a drámapedagógia? Hogy volt ez itthon? Mindenki felfedezte maga és „szólóban” dolgozott?*

– Sajnos nagyon kevesen fedezték fel, spontánul egy sor dolgot csináltak, de amióta a drámapedagógiáról úgy beszélünk, hogy annak a „hagyományos” részét is ismerjük – a szakirodalmat! –, azóta valószínűnek tartom, hogy ez a dolog sokkal tudatosabb lett. Tudatosabb, tervezettebb, szélesebb körű lett. Úgy érzem, hogy egyszerre indult el a színházból és a pedagógiából. Az a szerencse, hogy a kettő találkozik. Semmiképpen sem választanám szét.

– *Az előzőek azt is jelentik, hogy a gyakorlat ösztönös dolog volt?*

– Én csak magamról tudok beszélni: én ösztönösen csináltam. Azt hiszem éppen ezért, hogy ehhez kreatív emberekre van szükség, tehát önálló gondolkodásra. Szentségtörő dolgot fogok mondani: én mindig mindent megcsináltam a gyakorlatban, aztán hazamentem és levettem a polcra a pedagógiai szakirodalmat. Akkor láttam, hogy jól vagy rosszul csinálom a dolgomat.

– *Volt valaki, aki ebben Éva néni munkatársa volt? Vagy mindig mindent egyedül kellett megoldani és aztán letesztelni a gyerekekkel az iskolában?*

– Aki mást csinált, és aki mást csinál ma is, az mindig egy kicsit csodabogár. Ezt a csodabogárságot akkor bocsátják meg az embernek, ha emberileg és szakmailag is el tudja magát fogadtatni. Egy biztos: mindig ki-
lógtam a sorból. Az a gyanúm, hogy most is.

– ***Kikre emlékszik Éva néni, akik benne voltak egyfajta drámapedagógiai körben? Akiktől lehetett tanulni...***

– Nagyon szerettem és becsültem *Montágh Imrét*. Zseniális ötletei voltak, amiket mind a mai napig lehet használni. Teljesen véletlenül találkoztam *Kovács Rozikával*. *Fodor Misivel* dolgoztam együtt. *Kaposi Lacit* is nagyon régóta ismerem, úgyhogy akkor most róla ne beszéljünk. *Debreczeni Tibortól* rendezést tanultam, *Gabnai Katalival* hosszú évek óta dolgozom együtt.

– ***Én először 1990-ben vagy 91-ben voltam egy drámapedagógiai tanfolyamon a Marczibányi Téri Művelődési Központban, amit a Kaposi Laci vezetett, és ott tanított egy-két alkalommal Éva néni is. Mit jelentett az az időszak, illetve hogyan lehetne szakaszolni a hazai drámapedagógia történetét?***

– Ez az, amikor azt mondom, hogy ugyanarról a dologról nagyon sokan nagyon sokfélét gondolunk. Nem tudnám azt mondani, hogy akkoriban valami rendkívüli dolog történt, mert akkor nagyon sok minden másról is beszélnem kéne, és azt nem akarom. Egy biztos: ahogy egyre többen kezdték a dolgot megismerni, az egyre örömtelibb volt. Ha valaki bármit a világon ki akar sajátítani, az veszélyes. Ha viszont együtt tudunk dolgozni, az nagyon örvendetes. Természetes, hogy személyes érdekek, vélemények ütközésével a közös gondolkodás csorbát szenvedhet. Amit sajnálok, hogy azok az emberek, akik elkezdték ezt – megint nem mondok neveket, de mondok településeket –, a Pest megyei Gombán dolgozó pedagógusok, a Tiszafüreden nagyon régóta dolgozó kollégák elmaradtak. Nem tudhatom, hogy miért, de fontos lenne megtudni, mi az oka annak, hogy ők abbahagyták a munkát.

– ***Érezte azt Éva néni az utóbbi tíz évben, hogy akármilyen szempontból, de veszélyeztetve van a munkája?***

–Személy szerint nem érzetem.

– ***Mit jelent, illetve mit jelentett Éva néni a Magyar Drámapedagógiai Társaság?***

– Annyit jelentett, hogy a magányos farkasokból falka lettünk. Hogy aztán ez jó vagy rossz falka, az egy másik kérdés. Közösséget éreztem, azt, hogy lehet emberekkel azonos dolgokról beszélgetni. Ennek nagyon tudtam örülni, számomra ez nagyon fontos volt.

– ***Hogy látja Éva néni, az akkori Társaság mennyiben más, mint a mai?***

– Ha valami tömegessé válik, az mindig más, mint amikor kevesen vannak. Amennyi előnye van annak, hogy sokan vagyunk, annyi veszélye is van a felhígulásnak.

– ***Hol érzékeli Éva néni ezt a felhígulást?***

– Például ennyi embert drámapedagógiai hétvégéken nem lehet megszólítani. Sokan vagyunk ahhoz, hogy döntéseket hozzunk. Sokan vagyunk ahhoz, hogy azonos értékeket próbáljunk megteremteni.

– ***Régen ez könnyebben ment, amikor alakult a Társaság?***

– Nem biztos, hogy eredményesebb volt, de könnyebben ment.

– ***Gondolom Éva néni is a különböző időszakokban mást és mást gondolt a drámáról, a drámapedagógiáról. Meg lehet-e ezt fogalmazni, hogyan változott ez a kép?***

– Ma is hiszem, hogy nagyon fontos módszer és szemlélet, ma is hiszem, hogy nagy szívvel kell tanítani. Mindezek mellett azonban azt érzem, hogy a tanár szerepe megváltozott az iskolában. Nem az egyetlen információforrás, nem a mindentudó, hanem az a szerepe, hogy abban segítse a gyereket, hogy a sokfelől halott információkat fel tudja dolgozni, el tudja igazodni a világban.

Sokáig próbálkoztam egy olyan programmal, aminek a célja a színházi nézővé nevelés. Kár, hogy sosem tudtam leírni! Inkább megcsinálom, de nem tudom leírni. Nagyon szeretem csinálni az alkalmazott drámaórákat is, és azt hiszem, hogy a kettő együtt az igazi. Hiszek abban, hogy ezek a dolgok nemcsak az iskolában használhatók, hanem minden olyan területen, ahol emberekkel foglalkoznak.

– ***Mit gondol arról Éva néni, mi az, aminek egy jó drámaórán meg kell történnie?***

– Hallgatni szabad, hazudni tilos! Semmit nem tudok elfogadni, ami hamis, ami álszent, ami szirupos, ami cinikus. Valami értéket kell, hogy közvetítsék. A gyerekek érzelmileg, szellemileg gazdagabban kell távoznia. Akkor igazán jó egy drámaóra, ha a gyerek érti és érzi azt, ami vele történik. Ne kívülről akarjuk megmondani neki, hogy mit érezzen és mit ne!

– ***Milyen drámaformákban lehet ezt legjobban megfogalmazni?***

– A legfontosabbnak az erkölcsi kérdéseket, problémákat feldolgozó órákat tartom. Mindezek azonban nagyon személyes dolgok, ezért például nem szeretem a bemutató foglalkozásokat, mert ilyen helyzetben a gyerek és a tanár is teljesen másképpen viselkedik.

– ***Milyen konvenciókat alkalmaz Éva néni legszívesebben egy-egy drámaórán belül?***

– Szeretem például a mögöttes gondolatok kihangosítását, a „forró székét”. Én nagyon sok gyakorlatot építek be a tanítási drámába, s nagyon szeretem a gyerekeket döntéshelyzetbe hozni.

– ***Az óra egy nagyobb fajsúlyú döntési helyzet köré épül, vagy inkább több kisebb hasonló helyzettel szembesülnek a gyerekek? Melyik inkább?***

– Ezt nem lehet általánosságban megmondani, mert nagyrészt a csoporttól függ. Nem rólam szól a történet, hanem róluk.

– ***Éva néni szerint milyen irányzatok különíthetők el a mai magyar drámapedagógiában?***

– Ez egy nagyon friss és változó dolog. Valahol gazdasági kérdéssé (is) vált. Ettől a perctől kezdve nemcsak szellemi nézetek ütközhetnek, hanem gazdasági érdekek is. Nem magamról beszélek, mert ez engem nem érint. Azt hiszem, hogy itt személyekről van szó és nem ügyről. Én nagyon szerencsés ember vagyok, mert soha az életben nem tudtam irigykedni. Az őszintétlenséget nem tudom elviselni, és a másik ember munkájának a meg nem becsülését. Ha valaki csinált valamit, energiát fektetett bele, akkor azt értékelem, és utána elmondom, ha azzal gondom van. És azért, mert én nem értek egyet veled, azért még elismerem, hogy érték van abban, amit csinálsz. Jobban meg kellene ismernünk egymást ahhoz, hogy beszélni tudjunk a dolgainkról. Az itthoni szakembereknek ismerniük kellene egymást és egymás munkáit egyaránt.

– ***Hospitáljunk egymásnál?***

– Ez túl hivatalosan hangzik. De az, hogy nézzük meg egymás munkáit, az elvárható. És nem mindegy, hogy ki, milyen szándékkal ül be a foglalkozásra. Azt hiszem, evidens, hogy amikor én megyek a budapesti Páholyra, akkor nem ellenetek, hanem értetek mondok valamit. Azzal a szándékkal kellene egymást nézünk, hogy mit tudunk egymástól tanulni. Régen a Társaság családiasabb jellege miatt is talán őszintébbek voltunk egymáshoz.

– ***Van-e valami, amitől Éva néni félti a hazai drámapedagógiát, tanítási drámát?***

– Igen, attól, amiről az előbb beszéltem, annak a meg nem történéséről. Tágabban értelmezve attól, hogy az érzékelhető felhígulás okoz károkat. Valamint probléma az általános műveltség hiánya is.

– ***Miből állna az a tízes lista, amely a legfontosabb tulajdonságokat tartalmazza, amivel egy drámapedagógusnak rendelkeznie kellene?***

– Én kötelességérzetről beszélek, tartásról, empátiáról, toleranciáról, őszinteségről, szakmai tudásról, igazságérzetről és humorérzékről. Túl sokat változott a világ az elmúlt tíz évben, egy mai drámaóra teljesen máshogy néz ki, másról szól, mint régen. Aktuálissá váltak olyan témák, amelyekkel régebben eszünkbe se jutott foglalkozni, mint például a kábítószeresítés. Az erőszak, a cinizmus létező, erősen jelenlévő dolgok, meg kell tanulni együtt élni velük, kezelni ezeket.

– ***Öt év távlatában hogyan képzeled el Éva néni a Társaság jövőjét és benne a saját szerepét?***

– Meg kell tanulni előreengedni a fiatalokat. De szeretném átadni mindazt, amit én megtanultam. Szeretném, ha ők hasonló értékrendet közvetítenének, és úgy látom, lesznek ilyen tanárok, lesznek ilyen drámapedagógusok. Hiszem, hogy lesznek. Hiszem azt, hogy letisztulnak a dolgok. Én optimista vagyok ebből a szempontból. Ha kapok meghívót öt év múlva, akkor el fogok menni és elmondom a véleményemet.

– ***Ma az iskolai oktatásban a drámát alkalmazni, „forradalmi tettek” számít vagy inkább valamiféle furcsaságnak?***

– Régen nagyon furcsán néztek. Most divat lett a drámapedagógia. Még egy ilyen győzelem és elvérzünk. Most egy csomó ember azt hiszi magáról, hogy ért ehhez a területhez, pedig csak a dolgok egy töredékét ismeri – szerintem a félműveltségénél veszélyesebb dolog nincs. Ezzel a módszerrel rengeteget lehet használni, de lehet felelőtlenül csinálni, hozzánemértő módon, így pedig rengeteget lehet ártani vele.

– **Milyen felelőssége van az előbb említett problémával kapcsolatban a szakmai képzéseket, tanfolyamokat vezető tanároknak?**

– Se túlértékelni, se leértékelni nem akarom, de azt kell mondanom, hogy nagyon sok. Ahány 120 órás kurzus van, az annyiféle értéket, annyiféle emberi magatartást fog sugallni. Igazán tisztességesnek azt tartom, ha az ember bevallja, hogy egy adott részterülethez nem ért, és meghívja rá az általa ismert szakembert, vagy elküldi hozzá a csoportot. Azt hiszem, nagy szükség lenne a képzéseket tartó szakemberek közötti eszmecsereére.

– **Fontos-e Éva néni szerint az olyan visszajelzés a tanároknak, drámapedagógusoknak, amelyik negatív kritikát fogalmaz meg?**

– Nagyon fontos, de nem mindegy, hogy ez milyen formában hangzik el. Azt gondolom elsősorban barátként és nem ellenségként kell viselkednünk egymással, de ez nem zárhatja ki az őszinte véleménymondást. De a „hogyan”, az nagyon-nagyon fontos!

Drámahét volt Pécsen

Vége.

Vagy elkezdődött...?

Befejeződött a pécsi drámahét.

Egy egész hét a pécsi iskolákban. Drámaórák kicsiknek-nagyoknak.

A szervezők pihennek..

„Én drámaórát akarok, tannéni!”

Feleannyian voltak, mint tavaly.

A hó? A félévzárás? A reklám? A NAT-csömör? Talán soft-tárggyá édesültünk?

Hatszáznál több gyerek kapott drámajátékos órát (TIE, DIE), volt színjátszó tréning, rögtönző színház, tanórai dráma és drámai szabadfoglalkozás. A tapasztalatok azt mutatták, hogy a mostani rendezvényre, a tavalyival szemben, már csak a szűkebb, de talán stabilabb réteg, a szakmán belüli érdeklődők jöttek el. Különös figyelem fordult a 45 perces tanórához kapcsolódó drámaórák és a TIE-k felé. Az utóbbiból Pécsen még kevés volt látható. A „színház az oktatásban” sok tanár fantáziáját felgyújtotta. Úgyis színpadra állunk nap mint nap a katedrán, miért ne csináljuk ezt tudatosabban, illetve bevonhatnánk talán jobban a színházat a nevelésbe.

A drámás tanórákban az volt a fő kérdés, hogy a szűk időkerettel mit kezd az időprésbe zárt tanár. A válasz markáns: egyfelől a szemlélet révén a drámatanár minden helyzetben megváltoztathatja a „tanórai kontextust”. Ez nem függ a rendelkezésre álló időtől, s elkezdődik már ott, hogy a tanár nem „vaskalapban” lép be a terembe, hanem kíváncsi emberként, akire a gyerekek is kíváncsiak. „Vajon mit talált ki mára?” Másfelől őszintén le kell számolni azzal az öncsalással, hogy azért nem tanítunk érdekesen, mert végezni kell az anyaggal. Ha nem tudunk „elidőzni” egy-egy jól kiválasztott témánál, akkor lemondhatunk arról, hogy tölünk kapjon impulzust a fiatal, s a helyünket akár egy „robot-tanár” is átveheti, de ha nem ő, akkor átveszi más, a barátja, a számítógép-hangja, vagy Shongoku.

Az alábbiakban néhány „drámás tanórák” rövid vázolata olvasható...

Zalay Szabolcs

